

альності. У комплексі це повинно стимулювати самоосвіту особистості та вміння використовувати набуті знання в нових ситуаціях.

Використання інтерактивних технологій навчання у процесі вивчення юридичних дисциплін дає змогу здійснити перехід до нетрадиційних форм організації навчальної діяльності. Застосування інтерактивних технологій навчання дає можливість розглянути безліч проблем практичної діяльності, що сприяє формуванню власної позиції майбутнього юриста, розвитку критичного мислення, уміння працювати самостійно.

При цьому викладач, проводячи заняття, стає не тільки джерелом інформації, скільки організатором усієї роботи. Роль викладача особливо зростає, у випадку коли слухачі працюють в умовах ігрових моделей навчання. Це допомагає студентам творчо підходити до процесу навчання взагалі, сприяє розвитку вміння зіставляти альтернативні рішення, бачити неординарні способи розв'язання проблем.

Література

1. Бутенко Н. А. Комунікативна майстерність викладача: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2005. — 336 с.

*Ю. М. Мендрух, асист.,
кафедра педагогіки та психології*

ТРЕНІНГ З ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ

Завданням нашого дослідження було формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців юридичного профілю. З метою вирішення цього завдання нами розроблено інноваційно-орієнтований тренінг, який охоплює курс «Комунікативні процеси у навчанні». Завданнями тренінгу є розвиток навичок суб'єкт-суб'єктної взаємодії, корекція стереотипів сприйняття у професійному спілкуванні, формування мотивації до особистісного та професійного розвитку. Робота тренінгової групи організовувалась у декілька етапів. Перший етап — релаксаційний. Метою цього етапу було зняття напруження, що є необхідною умовою оптимальної роботи групи. Реалізація цього етапу включала ви-

конання ряду вправ на релаксацію. Після проведення цих вправ здійснювався перехід до розвитку рефлексії у майбутніх юристів. З цією метою їм було запропоновано підготувати та презентувати малюнок на тему «Роль професійного спілкування в діяльності юриста». Проведення аналізу цих малюнків за запропонованою схемою спрямо розвитку як саморефлексії, так і загальногрупової рефлексії. Потім учасникам групи пропонувалося сформулювати уявлення про себе в якості партнера зі спілкування шляхом виділення якостей, що сприяють або перешкоджають професійному спілкуванню, та уявлення про партнера зі спілкування за допомогою вправи «Відрекомендування партнера». Мета другого етапу тренінгу — сформулювати вміння зосередитись на проблемі, предметі спілкування. Для досягнення цієї мети нами було застосовано модифікований варіант «Тренінгу творчої психотехніки», запропонований С. В. Гіппіусом, який містить вправи на розвиток робочого самопочуття та зібраності. Наступним етапом було усвідомлення студентами сутності суб'єкт—суб'єктного спілкування. З цією метою до уваги студентів пропонувались міні-лекції з таких тем: «Вербальні та невербальні засоби спілкування», «Активне слухання», «Ефективні способи зворотного зв'язку», «Використання «пристосувань» у спілкуванні» та виконувались різні вправи. Невербальні засоби спілкування розглядалися у зв'язку з труднощами усвідомлення та самоконтролю невербальної поведінки у спілкуванні. Активне опрацювання елементів невербальної поведінки проводилось за допомогою психогімнастичних вправ. Далі студентам було запропоновано вирішення практичних завдань з теми «Активне слухання», які поглиблюють уявлення про існуючі способи ефективного слухання співрозмовника та формують у учасників мотивацію до необхідності оволодіння технологіями активного слухання. Матеріалом для відпрацювання прийомів та способів активного слухання слугували завдання, які отримали назву «Корабельна аварія», «Лотерейний квиток», «Зигзаг», «Струмочок», «Тюрма». Наступним кроком у роботі тренінгу було виконання ряду вправ з використанням «пристосувань» у спілкуванні та встановленні зворотного зв'язку. Після опрацювання вищезгаданих тем учасникам пропонувалося розіграти ситуації з їх майбутньої професійної діяльності, які найчастіше викликають складнощі у спілкуванні або пов'язані з сильними негативними почуттями та емоціями. Аналіз розіграних ситуацій передбачав аналіз позицій у спілкуванні — спрямованість на себе або на партнера по спілкуванню. Наступним етапом була рольова гра «Судове засідання», основна мета якої

полягала у формуванні готовності майбутніх юристів до професійного спілкування. У ході рольової гри учасниками програвалися такі аспекти спілкування, як соціальна перцепція, атракція, самопрезентація, вміння встановлювати та підтримувати контакт, «приспосовування» у спілкуванні, активне слухання, вміння вербальної та невербальної комунікації. Комунікативна поведінка учасників на різних етапах рольової гри аналізувалась за спеціально розробленими критеріями. Особлива увага у виступах студентів приділялась техніці аргументації та мовленнєвому аспекту виступу. Заключним етапом тренінгу став етап групової рефлексії та підведення підсумків роботи групи. Результати вимірювання рівнів комунікативної компетентності майбутніх юристів показали, що запропонований тренінг сприяє оволодінню її компонентами.

М. І. Мирун, канд. екон. наук, проф.,
кафедра банківської справи

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ЯКОСТЕЙ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Інноваційні якості спеціаліста — це вміння оновлювати наукові знання та застосовувати їх на практиці. Університетська освіта дає не тільки знання з досягнутого, а й вміння створювати знання. Творча компонента тут превалює над стандартизованим, рутинним підходом.

Оновлення знань здійснюється на базі науково-дослідної роботи. Складовими організації та формування інноваційних якостей студента є:

- народження задуму;
- робота з реалізації та пошук оптимальних форм його втілення;
- обнародування отриманих результатів творення;
- реалістичне ставлення до публічних оцінок досягнутого;
- удосконалення витвору на базі критичних зауважень;
- доопрацювання, переробка створеного, уточнення тощо.

Інновації народжуються у ході навчання студента, його науково-дослідної роботи, котра є процесом прояву його творчих здібностей.